

Het gevaar van Cliffrock Castle

Ander werk van Josephine Rombouts

Cliffrock Castle (roman, 2018)

Terug naar Cliffrock Castle (roman, 2019)

De weg naar Cliffrock Castle (roman, 2020)

Josephine Rombouts

*Het gevaar van
Cliffrock Castle*

Roman

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2022

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van Sebes & Bisseling
Literary Agency te Amsterdam.

Elke gelijkenis met bestaande gebeurtenissen, personen en
plaatsen berust op louter toeval.

Copyright © 2022 Josephine Rombouts
Voor overname kunt u zich richten tot Em. Querido's Uitgeverij BV,
Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslag Brigitte Slangen
Omslagbeeld Artemisia Gentileschi, detail van *Venus en Cupido*,
Virginia Museum of Fine Arts, Richmond. Adolph D. and Wilkins
C. Williams Fund. 2001.225. Foto: Katherine Wetzel
Foto auteur Katja Poelwijk
Binnenwerk Perfect Service

ISBN 978 90 214 3585 5 / NUR 320

www.querido.nl
www.cliffrockcastle.nl
cliffrockcastle@gmail.com

voor mijn vader en moeder,
in dankbaarheid voor alles wat jullie me hebben gegeven

Inhoud

Proloog 9

Deel 1 – To Die 11

Deel 2 – To Sleep 61

Deel 3 – No More 127

Deel 4 – What Dreams May Come? 193

Deel 5 – You Must Sing 251

Epiloog 299

Proloog

De bocht komt dichterbij. Gaspedaal dieper indrukken. Het zwarte asfalt glijdt voor de auto uit de scherpe kromming van de weg door. Aan de rand hurken de rotsblokken. Daarachter wacht de afgrond.

De struiken naast de weg schieten sneller en sneller voorbij. Gaspedaal dieper indrukken.

Geen angst. Geen angst is er. Alleen de druk in haar hoofd en de behoefte om het op te laten houden.

Ogen gefocust op de rand van de weg, waar de rotsen zijn. De leegte daarachter. Handen koud om het stuur, maag een strakke knoop. Voeten die zich laten bedienen door gedachten: dieper indrukken, dan houdt het op.

De kleine auto schiet recht op de afgrond af.

For in that sleep of death what dreams may come?

Uit het niets vallen de woorden mijn hoofd in. Druppels op een strakgespannen oppervlak. Een rimpeling die uitcirkelt.

In de fractie van een seconde dat ik ben afgeleid, neemt mijn lichaam het over. De voet verplaatst zich naar de rem en de handen dwingen het stuur de hoek om te draaien. De heupen hellen over om mijn gewicht te verplaatsen als ik rakelings langs de rand scheer. Het hart begint sneller te kloppen en nu pas neem ik waar hoeveel druk er in het hoofd is. Zoveel dat het tegen de ogen duwt.

Langzaam, hortend uitademend rijd ik verder. In mijn hoofd zoeken ze naar de rest van de woorden. Ze vinden er een paar:

*To die: to sleep;
No more.*

DEEL 1

To Die

'tis nobler in the mind to suffer

Naast het kasteel parkeren. Voorbij de zwerfkei, niet te ver naar links, niet te ver naar voren. Ruimte voor de tractor van de boer om er nog langs te kunnen rijden en voor de postbode om aan de voorkant te parkeren. Niet de zwerfkei raken.

Mijn handen strak om het stuur. De knokkels wit tegen het zwarte leer.

'Los.' Ze laten los. Tas pakken. Portier openen. De lucht is koel, maar het is niet koud. Mei, het is begin mei. De winter is voorbij. Niet blijven zitten, voeten naar buiten, opstaan.

De heuvels. Onaangedaan aan de rand van het schiereiland. De wolken. Nog veel verder weg dan de heuvels. Goed geparkeerd, de voorkant staat precies op een lijn met het muurtje. Is die vochtvlek onder de dakgoot nieuw? In de gaten houden. Dat schuifraam hangt wat naar beneden, straks van binnenuit omhoogduwen. Niet vergeten. Dakgoot morgen weer controleren, raam vandaag doen. Niet vergeten. Andere dingen wel vergeten.

De sleutel. Tas open, voelen. Nee, dat is mijn autosleutel, ja, daar is de kasteelsleutel. Mijn vingers trillen niet, goed zo.

Alarm uitschakelen. Laarzen uitdoen. Er zit een ruwe plek in het leer van de linkerlaars omdat ik hem met de punt

van de rechterlaars uitduw; moet ik niet meer doen. Uit. In de hoek van de hal neerzetten, achter de kapstok, waar niemand ze ziet. Zoeken naar mijn binnenschoenen met mijn voet onder het dressoir, eigenlijk niet nodig om ze daar te verstoppert. De familie is afwezig; sinds Pasen ben ik hier alleen. Ze komen over tien dagen. Dan moet de voorjaars-schoonmaak gedaan zijn.

Met zelfmoord dreigen is aandacht trekken. Ik was alleen. Aandacht trekken van mezelf. Pathetischer gaat het niet worden. Sjaal af, jas uit, aan de haak hangen. Alles zo achterlaten alsof de familie ieder moment kan aankomen. Ook als ze niet komen, als er maandenlang niemand komt.

De lege personeelsgang wacht achter de deur, niet bemoeiend maar ook niet vijandig. De rode plavuizen, de witpoederige muren; moe maar zorgzaam. Langzaam buigen de stenen in een ronde hoek naar de smalle personeelstrap. De ronde lijn van de muur verzacht het feit dat er een speciale trap is gemaakt om mensen uit het zicht te laten verdwijnen.

Doorgaan. Laundry Room in, de rij witte machines. Hun metalen front strak en afkeurend. Ik negeer ze net zo hard als zij mij. Als ik huishoudster wil zijn, is dat mijn zaak. Lampen hoeven niet aan, de dagen zijn weer lang. Die vitrage voor de ramen maakt het licht wel erg diffuus. Onlogisch eigenlijk voor een utiliteitsruimte. Kan het witte wasgoed nauwelijks op verkleuringen controleren. Kan buiten maar net de vage omtrekken van de landrovers zien. Ach, natuurlijk, de raambekleding is er om te zorgen dat de bedrijvigheid in de Laundry Room niet te zien is van buitenaf. Weer wat begrepen van het kasteelleven. Goed zo, vragen stellen, antwoorden zoeken, afleiden.

De rieten mand oppakken, de inhoud over de machines verdelen. Project om alle servetten te verzamelen, wassen, strijken en sorteren bijna klaar. Deze set heeft een borduursel, misschien niet boven de veertig graden wassen. Of der-

tig? Geen idee. Beter met de hand. Kraan aan, wachten op warm water.

Alles is goed gekomen. Mijn zoons zitten op school. Een dorpsschool met zestien kinderen. Ze hebben vriendjes, ze kunnen met de lessen meekomen. Ze spelen op een schoolplein met uitzicht op zee. Tjibbe heeft werk op het conservatorium in Glasgow en leerlingen in het dorp. Ik moet poetsen, maar hé, het is wel een kasteel dat ik schoon mag maken.

En een school.

Niet chagrijnig over gaan doen, er zijn ergere dingen in de wereld. Met mijn zoons gaat het goed en mijn man heeft werk op zijn niveau. Servetten in het sop, wegzetten.

Linen Room inlopen. De donkere houten kasten hebben genoeg aan hun eigen sores. Zijn naar binnen gekeerd in een lange rij van dichte vlakken. Geruisloos een deur openen, geleerd voor mijn vader. Die kan niet tegen plotse harde geluiden. Later, veel later, begreep ik pas dat dat kwam door het jappenkamp. Van zijn zevende tot zijn tiende jaar met de dood bedreigd. Geruisloos zijn en opletten.

Dekbedhoezen, lakens, hoeslakens. Small Single, Single, Three Quarter, Double. En dan de planken met King, Super King, Emperor. De keizerlijke maat heb ik net ingekocht. Als in het sprookje van Mannetje Timpetee. In dit kasteel zijn we nu bij de keizer. Er is geen ruimte om God te worden tenzij er nog een kast wordt bijgebouwd.

Doorgaan. Aan verhalen denken. Aan de kinderen denken. Raaf is weer beter. De tumor op zijn schouder was goedaardig. Hij mist zijn linkerschouderblad maar niet het schoudergewricht. De nacontrole vorige maand was goed. Duur weer naar Nederland te moeten vliegen om naar het ziekenhuis te gaan. De prijs was drie maanden school schoonmaken. Misschien wordt die sollicitatie bij het museum in het naburige dal wat. Bij de bibliotheek niet aangenomen, jammer. De fysiotherapie van Raaf gaat goed, dat is het belangrijkste. Hij zal bijna alles weer kunnen doen,

zwemmen, pianospelen, badmintonnen. Hij is niet gehandicapt geworden. Ik zou blij moeten zijn en opgelucht.

Goed opletten met de dekbedhoezen. De nieuwe lijken op de oude. Hier is het licht ook zo schemerig. Het raam diep in de dikke muren. De oude hoezen wat vergeeld, een nieuwe nemen, maakt strakkere vouwen. Laken, hoelaken, molton. Zachtjes de kast sluiten. Weer vijf minuten voorbij.

De tijd na de operatie was gezellig. Logerend in Den Haag, een straat vol mensen, wegen vol verkeer, de telefoon ging steeds, er werd vaak aangebeld. Mijn vader, broers en zus waren langsgesproken. Mijn nicht met haar kinderen. Trouwe vrienden. Iedereen kwam aan Raaf snuffelen: hij is er nog, hij leeft nog. Na een week weer op de boot, terug naar de Hooglanden. De stilte op het schiereiland oorverdovend. De heuvels leeg, de zee laag, de meeuwen ver.

Acht kussenslopen: vier onderhoezen, drie bijpassende overhoezen en de speciale zijden hoes voor *her ladyship*. Beetje vroeg om het bed weer op te maken: ik zal het afdekken met een laken zodat het niet stoffig wordt. Soms komt *her ladyship* een dag eerder dan aangekondigd. Of een week. Beter altijd alles paraat hebben. Zwaar, de stapel linnengoed. Er is niemand, ik neem de kortere route door het hoofdgebouw en het hoofdtrappenhuis.

Het was ook rustig om weer terug te zijn, ons kleine witte huis in de heuvels, iedere ochtend het voetpad naar de school, de paar huizen waar we langskomen, de paar mensen die het schiereiland bevolken. Groeten, een praatje maken. De routine van werk, het geluid van de zee die tegen de kust slaat. Ik zou blij moeten zijn. En opgelucht.

Stapel linnengoed neerleggen op het dressoir in de Staff Hall, twee handen nodig om het stroeve slot van de tussendeur open te krijgen. Gaat wel erg moeizaam open, misschien moet ik de factor vragen of hij Finlay kan sturen om het een keer na te kijken. Alles wat ik wil laten gebeuren moet via de factor, hij zwaait de scepter over alle zaken van

het kasteel vanuit zijn kantoor ver weg. Manager, zaakwaarnemer en butler, drie in één. Waarom sta je te luisteren? Er is niemand thuis, vanuit het raam van de Laundry Room heb je gezien dat er naast de landrovers geen andere auto in de Courtyard staat. De wet van voor tien niet de Main Building betreden geldt niet als ze er niet zijn. Doorgaan, niet stilstaan. Stilstaan is piekeren.

Deur openen naar de grote hal. De lucht hier vol ingehouden opwinding. Deuren die openen naar gangen, zalen en kamers. De brede dubbele deuren naar de voorhof. Een overvloed aan mogelijkheden. Raaf is weer beter. Wolf heeft zijn broer behouden, wij hebben onze zoon nog. Alles is weer goed, niets meer om me zorgen over te maken. Ademen, dieper inademen, langer uitademen.

Lage, smalle gang. Een dassenburcht waar tunnels van de ene ruimte naar de andere voeren. Deze tunnel komt uit bij de *Main Staircase*. In een weids gebaar streven de brede houten trappen omhoog. De wanden reiken hoger en hoger. Een witte hemel met lijnen en vlakken waaruit een glazen lantaarn naar beneden druppelt. Een zuil van stilte in het midden, het geluid van mijn voetstappen gedempt door de dikke looper.

In de witte cottage ons bed in gerold na de lange reis. De vroege ochtend van onze eerste dag. De jongens slapen, Raaf diep en zwaar maar zonder medicijnen, Wolf moe van alle indrukken. Ze blijven thuis om bij te komen. Het kasteel was de enige werkgever die had doorbetaald. Het conservatorium, de pianolessen in het stadje, de schoolschoonmaak, allemaal twee weken onbetaald verlof. Extra kosten van reizen en verblijf in Nederland weten te betalen. De dag waarop we de volgende maand huur moesten betalen kwam er wel al snel aan. We waren niet heel laat thuisgekomen de vorige avond, ik had een gewone nacht gemaakt, maar de wekker leek erg vroeg af te gaan.

De ochtend vreemd stil toen ik om vijf uur buiten stond. De lege hemel boven het schiereiland leek hoger, de weg naar de school langer en het gebouw groter. De stofzuiger voelde zwaar, de deuren stug, de gang naast de lokalen eindeloos. Met mijn voet schoof ik de emmer voor me uit en ik haalde de zwabber langs de plinten. Onverwacht kwam mijn maag in beweging. De wereld verdween, alleen mijn maag was er nog, die zich binnenstebuiten keerde. De volgende minuten probeerde ik op handen en knieën over de emmer hangend me over te geven aan het ritme van de contracties. Als ik meewerkte zou het sneller overgaan. Het schoonmaken van de emmer zou extra werk geven en de rest van de gang moest ook nog gebeuren. Nog een golf; alles tussen het witte sop. Rijst van gisteren in de witte sneeuw van schuim. De aanblik veroorzaakte nog een golf. Ik moest naar het kasteel om daar mijn werk klaar te hebben voor Tjibbe weg zou gaan naar Glasgow. Dan Raaf verzorgen, Wolf bezighouden, eten maken. Ik had geen tijd om hier lang te zitten. Doorkotsen en opschieten.

2

The slings and arrows of outrageous fortune

Halverwege de brede trappen opent zich het oog van het hoge venster. Steile kliffen en de uitgestrekte zee. De golven komen op de rotsen aan, worden gebroken, vallen neer. Komen aan, breken, vallen. Komen weer.

Het is in de ochtend dat de gedachten komen. Steeds weer komen. Jij hebt dit veroorzaakt. Zonder jou was dit allemaal niet gebeurd. Door jouw onvermogen moesten jullie kinderen in Nederland van school. Door jouw onaangepastheid gingen jullie uit je vaderland weg. Als jij je gezin niet naar een malafide ecodorp in Schotland had gebracht, was Raaf nooit gevallen. Dan was zijn schouder nooit bescha-

digd. Dan was er geen cyste geweest die was uitgegroeid tot een tumor. Dan had hij niet geopereerd hoeven te worden en had hij nooit zijn schouderblad hoeven in te leveren.

Ze komen, breken tegen de noodzaak van opstaan, aankleden, werken. Vallen tijdens het praten met de jongens, boterhammen smeren en mens-erger-je-nieten. In de stilte komen ze weer, in de huiselijke beslommingen breken ze weer en vallen. Komen weer.

De Main Bedroom. De kamer van her ladyship. Haar kasteel. Mijn rustpunt. Haar goedkeuring waarop ik drijf. Zelfs mijn herhaalde afwezigheid in het herfstseizoen vanwege de operaties van Raaf had haar niet doen afzien van mijn diensten. Haar familie, de factor, de hoofdboer, de jachtopziener, alle werkmannen, iedereen respecteert me als de housekeeper zolang ik de gunst van de kasteelvrouw heb. De bijenkoningin in deze stenen honingraat, het centrum van haar veertigduizend hectare grote territorium. De Main Bedroom de centrale cel, het binnenste van het binnenste.

Alles zoals ik het heb achtergelaten. De meubels aan de kant, het hemelbed afgehaald. Voor het tweede jaar proberen te doen of ik weet hoe je een voorjaarsschoonmaak aanpakt. Twee winters overleefd op het schiereiland. Nu komt de derde zomer.

Bij het raam in de vensternis de twee groenbatisten fauteuils in hooghartig zwijgen. Ze houden elkaar gezelschap met tussen ze in het ovale tafeltje op de frêle pootjes. Ik maak inbreuk op hun privacy. Gelijk hebben ze om me de rug toe te keren. Zou ik ook doen. Ik heb verkeerde keuzes gemaakt. Niet één maar veel. Te veel.

Dekbed over de rug van de kleine sofa hangen. Voorzichtig, niet de vergulde lijst raken van het schilderij erboven. Eerst de molton pakken. Boeken uit Raafs schoolkastje pakken. De lerares zit zwijgend in het lege lokaal. Ik haal mijn zoon

van school. Vingers waar het gevoel uit wegtrekt, houtherig verzamelen ze de schriften en pennen. Ik haal mijn zoon van school, ik die hem zou moeten helpen in de wereld te staan, haal hem weg uit zijn klas. IJskoude vingers.

Drie stappen naar links, laken op bed leggen. Als je echt verder niets weet te doen met je academische opleiding, dan kun je je bekwamen in de kunst van het bedden opmaken. Zullen je ouders blij zijn dat ze zichzelf van alles hebben ontzegd om jou een goede opleiding te kunnen laten volgen. Zodat je nu bedden kunt opmaken.

Eerst de molton rechttrekken. Goed instoppen in de hoeken. Het gezicht van de rechter. De strafzaak vanwege het schoolverzuim. Niet meer aan denken. Haar vonnis: 'Onverantwoordelijke ouders'. Vergeten.

Hoeslaken. Twee stappen naar de bank, twee terug. Nu het laken. Uitvouwen, omvouwen, instoppen. Mama? Adem je nog? Nee. Ze is wit. Wit en bewegingsloos. Lief kijkt ze. De donkere krullen bij haar oren. 'Geen krullen: slag,' verbeterde ze me altijd. Ze borstelde mijn haar en maakte vlechtjes. Mijn blonde, heel steile haar. Geen slag. Was ik een teleurstelling? Alle kansen die jij niet had gehad, mij had gegeven, ik had laten gaan. De kleine parel in haar oren. Die hadden we erin gedaan bij het afleggen, want ze droeg haar parels niet meer de laatste twee weken. Anders wel. Altijd. Het koude stekertje in haar koude oorlel, de glans van het parelmoer. Zouden ze mee vergaan, net als haar oren? Ze had zulke kleine oorlelletjes, moesten die ook kapot? Ja. Alles ging kapot. Laken over haar gezicht. Omvouwen, instoppen.

Drie stappen langs het voeteneind, twee naar rechts. Bui- gen onder het baldakijn van de hemel. Laken aan deze kant uitvouwen, omvouwen, instoppen. Ik moet weg. Dat is duidelijk. Ik moet er niet meer zijn. Te veel verkeerde keuzes.

De omslag in het laken op de goede hoogte vanaf het hoofdeinde. De omslag zo lang als van mijn elleboog tot

mijn pols. Onderarm boven het bed houden om het uit te meten. Niet het schone laken aanraken. Trekken aan het uiteinde, niet met de hand gladstrijken. Zo min mogelijk contact maken met de stof. Het zou niet zo moeilijk moeten zijn om jezelf te laten ophouden te bestaan. Vanmorgen ging het bijna vanzelf. Tjibbe zou terug naar Nederland gaan als ik weg was. Weg, opgehouden te bestaan, verdwenen. Geëlimineerd. Of zou hij hier alleen met de kinderen verder proberen te leven? Nee, waarschijnlijk zou hij tijdelijk bij zijn ouders gaan wonen. Dan zou hij een andere vrouw vinden. Hij is een leuke, lieve man, er zou zeker snel iemand zijn als ik er niet meer was. Die zou een veel betere moeder voor de kinderen zijn dan ik. Praktisch en nuchter. Zo zou het gaan. Eerst de storende factor weg. Ophouden te bestaan. Dan zal alles goed komen.

Twee stappen, dekbedhoes opnemen, twee stappen, neerleggen, openvouwen.

‘Josephine?’

Nee. Ik ben alleen in het kasteel. Of er zijn mensen, maar dan is alles anders. Niet eerst alleen en dan opeens mensen. Neerleggen, openvouwen.

‘Josephine?’ Het klinkt dichterbij. Het geluid is daar, in de gang. In de gewone wereld van mensen en praten. Ik ben hier. In drie stappen naar links, twee naar rechts. Ik kan er niet uit. Niet ineens.

‘Hello? Josephine, are you in here?’

De deur van de slaapkamer zwaait open.

‘Oh, hello.’ Hij blijft in de deuropening staan.

Het is te plots. Zo gaat het nooit. Trappen, kamers, torens, drie stappen naar links, twee naar rechts. Er is nooit een onderbreking. De stappen, de gedachten. Komen, vallen, breken. En ze komen weer. Trappen, kamers, torens. Ik kan niet bewegen.

‘Ik belde, maar dat hoorde je natuurlijk niet hierboven.

De zijdeur stond open.' Zijn ogen vernauwen zich. Ik doe vreemd, zie ik weerspiegeld in zijn blik. Ik sta te stil, mijn ogen kijken te star. Mijn handen met het laken hangen te onbeweeglijk voor me in de lucht. Het duurt en duurt maar tot ik me naar boven worstel.

'Het spijt me als ik je heb laten schrikken,' zegt hij voorzichtig. Dat iedereen hier toch op eieren loopt omdat er een Geest is die verder niet mag worden genoemd. Dat is grappig. Mijn mondhoeken komen omhoog. Daar schiet ik dan toch het laatste stukje naar de oppervlakte. Ik haal diep adem, laat mijn handen met het laken zakken.

'Hallo, hoe gaat het? Kan ik ergens mee helpen?' Ik hoor het, mijn stem klinkt nog te zacht en de woorden komen te langzaam. Ik glimlach nog wat breder om te laten zien dat ik normaal ben. Een normaal mens, helemaal in orde.

'Ik heb de sleutel van de Gun Room nodig,' zegt hij, bijna verontschuldigend.

'Natuurlijk, ik zal hem meteen gaan halen.' Mijn stem bijna weer gewoon. Alleen voel ik me vreemd licht. Het weefsel van oorzaak en gevolg, de orde van drie stappen naar links, twee naar rechts is verbroken. Hij heeft het verbroken.

'Ik wilde je niet storen...'

'Nee hoor, geen enkel probleem. Ik loop meteen mee, alleen even dit recht leggen.' Ik begin de hoes uit te spreiden zodat er geen valse vouwen in komen.

'Natuurlijk,' zegt hij. Hij blijft in de deuropening staan en kijkt de andere kant op. Binnen de strakke hiërarchie van het kasteelleven zijn onze gesprekken kort en functioneel. Ieder contact is hier afstandelijk: dat met de kasteelfamilie, tussen collega's en zelfs met burens. We moeten samen overleven, de sneeuwstormen in de winter, de overstromingen in de lente, het ravijn van het standsverschil, de onbuigzame tradities van verschillende culturen. Voorzichtig, omdat we elkaar nodig hebben. Afstandelijk omdat dat het veiligst is.

Het laken fluistert onder mijn handen. De stilte strekt

zich uit in de hoeken van de kamer, door de lengte van de gang en door alle wentelende trappen.

Het gedempte geluid van mijn voetstappen als ik om het bed heen loop, klinkt vreemd nadrukkelijk. Nu de hoes aan deze kant uitspreiden. Het duurt lang. Te lang. Ik moet iets zeggen. De ongemakkelijke intimiteit van de stilte verbreken. Iets, zomaar iets. Snel.

‘Dat schilderij kan ik eigenlijk helemaal niet plaatsen.’ Ik knik over mijn schouder terwijl mijn handen de laatste vouwen rechttrekken.

Hij doet een stap de kamer in en gaat ervoor staan. ‘Waarom niet?’

Nu moet ik er dieper op ingaan.

‘Ach, ik weet er niets van,’ weer ik af.

‘Maar je vindt er wel iets van,’ stelt hij vast.

Dat was waar. ‘Nou...’ Ik aarzel. ‘Ik kan gewoon niet zien of het een heel oud of een beetje oud schilderij is.’

‘Waarom denk je dat het oud zou kunnen zijn?’

Even naar zijn profiel kijken: gaan we echt over kunst praten? Onze werkrelatie is praktisch en basaal. Met de nodige afstand. Hij heeft zijn handen op zijn rug gevouwen en houdt zijn hoofd een beetje scheef. Hij staat daar alsof het heel gewoon is om met de housekeeper een praatje over een schilderij te maken. Als afwisseling op uitwisselingen over lekkende vriezers of defecte landrovers.

Ik laat mijn handen rusten. Een expositie van mijn onwetendheid is natuurlijk alleen voor mezelf g enant en geen reden om m’n mond te houden.

‘De contrasten zijn zo dramatisch: het lichaam heel licht met diepe schaduwen, de doek daaronder felblauw. Het is nogal boud, dat kan een teken zijn dat het Italiaanse barok is, maar het kan voor mijn lekenblik ook een neo-poging zijn uit de negentiende eeuw.’

‘Misschien moet je het van verder af zien.’ Zijn stem klinkt bedachtzaam.

‘Ja, misschien.’

Hij loopt naar achteren. Wat nu? Als ik dit laken loslaat, dan stap ik uit het professionele kader. Komen we in de lege ruimte van de ontmoeting. Nog minder houvast.

Hij staat al aan de andere kant van het hemelbed, zijn gezicht gericht op het schilderij. Ook een beetje onbeleefd om niet te volgen nu hij die stap heeft gezet. Goed, laken neerleggen, me oprichten en mijn gezicht naar ons gespreks- onderwerp wenden.

3

Or to take arms

De naakte vrouw slaat met alle hevigheid van onbedekte borsten en zacht welvende heupen toe.

Ik heb het eerder gezien, honderd keer eerder, ik heb mentaal genoteerd wat het is: *Liggend naakt op gedrapeerde blauwe doek*. Verfstreek, compositie, kleuren, stijl. Bekeken, gezien.

Het bloed golft naar mijn wangen. Het is een zinderend naakte vrouw waar ik deze man vroeg naar te kijken.

Zij kijkt niet naar ons. Liggend op haar rug, haar arm rustend naast haar lichaam, haar hoofd achterover op een roodfluwelen kussen. Haar borsten stevig, de ene omhoog gericht, de andere kijkt ons aan. Haar benen losjes over elkaar, haar schoot verborgen in de schaduw van haar heup.

Stilte. Als ik dacht dat de stilte hiervoor ongemakkelijk was geweest, dan had ik deze nog niet meegemaakt. Een tractor ronkt in de verte en benadrukt de eenzaamheid waarin we samen zijn.

De werkelijkheid van mijn lichaam, zijn lichaam, de vrouw op het schilderij. We zijn hier. We zijn twee lichamen in een kamer. De warmte van het zonlicht op mijn rug.